

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ หรือทางวัฒนธรรม ทุกฝ่ายต่างก็มุ่งระดมความหวังว่า การศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพของพลเมือง สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น และการศึกษาที่จะให้ได้ผลดังความไม่ฝันและมุ่งหวังก็อยู่ที่ครู พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไ้ทรงมีพระราชประสงค์อย่างแน่วแน่ที่จะให้การศึกษาแพร่หลายในหมู่ทวยราษฎร์ โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ที่ประกาศขึ้นในสมัยของพระองค์ได้ย้าถึงความสำคัญของการฝึกหัดครู ทั้งปริมาณ และคุณภาพ ดังนี้

"การศึกษาในปัจจุบันนี้ และ ในอนาคตก็ต้องการ เป็นที่ตั้ง ครูดีแล้วก็ให้การศึกษาเล่าเรียน คือ การใหญ่ของกรมศึกษาธิการก็คือ ฝึกหัดครูให้ดีแล้ว เป็นทางจริง ๆ ที่จะให้การศึกษาเล่าเรียนในบ้านเมืองดำเนินสู่ทางเจริญ เพราะฉะนั้นในการที่จะสร้างและตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอาจารย์นี้ เป็นที่แรก และ เป็นการสำคัญของกรมศึกษาธิการที่จะทำการนี้"¹

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาฝึกหัดครู ซึ่งพระราชทานแก่คณะข้าราชการที่รับผิดชอบต่อการศึกษฝึกหัดครู และข้าราชการกรมการฝึกหัดครู ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2513 ดังนี้

¹อารี สัมทวิ, "การฝึกหัดครู อดีต ปัจจุบัน อนาคต", ศูนย์ศึกษา ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 (มกราคม - มีนาคม, 2516), หน้า 29.

"ขอให้ทุกคนพยายามรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของการเป็นครู แล้วถ่ายทอดให้แก่ครูที่ฝึกหัดอยู่เท่าที่จะทำได้ เพื่อให้บ้านเมืองเป็นบ้านเมือง ให้ประชาชนพลเมืองเป็นคน คือมีความรู้และมีจิตใจที่สูง ไม่เบียดเบียนกัน จะทำให้ส่วนรวมอยู่ได้เป็นปึกแผ่น"² จากโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 และพระบรมราชาราชวาทข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าองค์พระประมุขของชาติทั้งสองพระองค์ ทรงห่วงใยการศึกษาของทวยราษฎร์ และทรงตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกหัดครูว่าจะเป็นการกำลังสำคัญในการทำให้ประชากรของประเทศได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม อันจะทำให้ประเทศชาติประสบกับความเจริญก้าวหน้าในที่สุด

ในค่านิยมที่ความรับผิดชอบ และความสำคัญของครูนั้น ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นหลายท่านด้วยกัน ดังนี้คือ

๓ ๓ ๓ แสงศักดิ์³ ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของครูว่า ปัจจุบันครูได้รับการกล่าวขวัญมากกว่า มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม และ อารมณ์ ให้ได้รับการศึกษา 4 ประการ คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และ หัตถศึกษา ทุกคนเชื่อว่าครูคือ "พ่อพิมพ์" และ "แม่พิมพ์" ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร เด็กก็จะเป็นอย่างนั้น "เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า" จึงต้องให้การศึกษอบรมเด็กในปัจจุบันให้ดีที่สุด ปัญหาความรับผิดชอบนี้ครูจึงน่าจะพิจารณาเป็นพิเศษ

² ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, "พระบรมราชาราชวาทเกี่ยวกับการศึกษาฝึกหัดครู", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กันยายน, 2515), หน้า 19 - 20.

³ ๓ ๓ แสงศักดิ์, "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 4 ฉบับที่ 7 (กุมภาพันธ์, 2513), หน้า 14.

ประยูร ศรีประสาน⁴ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและของครูไว้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือชลอกการเปลี่ยนแปลงในสังคม และการที่การศึกษาจะทำหน้าที่ทั้ง 2 ประการข้างต้นได้อย่างเต็มที่มีนัยสำคัญ "ครู" เป็นสื่อกลางหรือตัวการที่สำคัญ การมีครูก็เปรียบเสมือนการมีบุคคลคอยชี้แนวทาง ที่จะไป คอยอธิบายในสิ่งที่ได้พบเห็น คอยตอบปัญหาที่เกิดจากข้อสงสัยของผู้เรียน เหนียวรั้งมิให้ผู้เรียนออกนอกทาง รวมทั้งคอยรักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน

บุญถิ่น อัตถากร⁵ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการสร้างผู้นำของอนุชนไว้ว่า เพื่อให้การศึกษาแก่อนุชนส่วนใหญ่ที่จะไปเป็นกระดูกสันหลังในทางเศรษฐกิจของบ้านเมือง เราจะต้องสร้าง "ผู้นำของอนุชน" คือครูให้เหมาะสม ให้สามารถอบรมสั่งสอน แนะนำและชี้ทางแก่อนุชนให้มีจิตใจที่จะออกไปประกอบอาชีพ เพื่อความมั่นคงของตัวเอง ของครอบครัว และของประเทศชาติ จากข้อคิดเห็นต่าง ๆ ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ครู เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษเพื่อพัฒนาคน พัฒนาสังคม และประเทศชาติ "ฉะนั้นในการปฏิรูปการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูปบทบาทและฐานะของครูซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการกำกับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างสรรค์ และ พัฒนาคณาให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมใหม่"⁶ และ

⁴ ประยูร ศรีประสาน, "วิเคราะห์รายงานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กันยายน, 2515), หน้า 19 - 20.

⁵ บุญถิ่น อัตถากร, การสร้างผู้นำของอนุชนเพื่อกำลังอำนาจและความมั่นคงของชาติ (พระนคร : มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า ๗.

⁶ วางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, คณะกรรมการ. การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี, (กรุงเทพมหานคร : 2517), หน้า 142.

การที่จะได้ครูที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของครูเป็นหลักสำคัญ สุภรณ์ ศรีพหล⁷ ได้กล่าวถึงการผลิตครูไว้ว่า "การผลิตครูจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ ต้องมุ่งให้นักเรียนฝึกหัดครูได้การศึกษาอบรมในหน้าที่ครูเป็นอย่างดี จนถึงขนาดที่เรียกว่า "ครูชั้นอาชีพ" คือจะต้องมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ หรือสอนเป็น ซึ่งถือว่าเป็นทักษะทางวิชาชีพ จะไปมาช่วยการศึกษา ฝึกฝน อบรม ไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง และนอกจากนั้นจะต้องทำวิจัยเป็น และให้บริการเป็น ในขณะเดียวกัน วิจิตร ศรีสอาน⁸ ได้เน้นถึงลักษณะของผู้ที่จะเป็นครูที่ดีว่า "ครูนั้นจะต้องเป็นตัวอย่างได้ทั้งในด้านความรู้ วิธีการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งท่าทีและทัศนคติที่เหมาะสมกับการเป็นครู" และโดยที่ปัจจุบันเรายอมรับกันว่า "การสอนนั้นเป็น Practicing Profession เมื่อเรียนรู้ทฤษฎีแล้วจะต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ เพราะเวลาเราประเมินว่าครูสอนดีหรือไม่ เราประเมินว่าเขาสอนแล้วเด็กเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน"⁹ ฉะนั้นในการผลิตครูจะต้องมุ่งยกระดับมาตรฐานให้อาชีพครู เป็นอาชีพที่ต้องใช้เทคนิคและกลวิธี วุฒิชัย มูลศิลป์¹⁰ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "คนที่มีแต่ความรู้ แต่ขาดการฝึกฝนอบรมเพื่อเป็นครู ย่อมเป็นครูที่ดีได้ยาก เพราะการเป็นครูไม่ใช่แค่เพียงมีความรู้แล้วสอนได้

สุภรณ์, "การผลิตครูชั้นอาชีพ", รายงานและสรุปผลการสัมมนาเรื่อง การปรับปรุงหลักสูตรและการขยายงานของวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 46 - 47.

⁸วิจิตร ศรีสอาน, "แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตอนที่ 1 การฝึกหัดครู", วารสารครูศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม, 2514), หน้า 7.

⁹วิจิตร ศรีสอาน, "แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตอนที่ 2 ปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครู", วารสารครูศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (เมษายน - พฤษภาคม, 2514), หน้า 8 - 9.

¹⁰วุฒิชัย มูลศิลป์, การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5 (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2516), หน้า 120.

แต่ต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก เช่น เทคนิคการสอน / หลักจิตวิทยา หลักการศึกษา และ การแนะแนว"

ถ้าพิจารณาหลักสูตรการฝึกหัดครูทุกระดับ ตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จนถึงระดับ ปริญญาตรี จะพบว่า หลักสูตรฝึกหัดครูกำหนดให้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อ เรียนวิชาต่าง ๆ ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแล้ว จะต้องจัดให้นักเรียนฝึกหัดครูได้รับประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการทำการสอน หรือปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในโรงเรียน การให้นักเรียนฝึกหัดครูออกทำการฝึกสอนถือว่าการปฏิบัติการทางวิชาชีพโดยตรงเป็นการนำหลักการ ทฤษฎี และ วิธีการสอนต่าง ๆ ไปทดลองปฏิบัติ ทองเวียน อมรัชกุล¹¹ ได้กล่าวว่า "การฝึกสอน เป็นอาวุธลับสำคัญที่สามารถฝึกฝนความเป็นครูให้ได้ถึงขนาด เป็นหัวใจของวิศวกรในการสร้างความเป็นครูในอุดมคติ" ในขณะเดียวกัน เปรื่อง กุมุท¹² ได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า "การฝึกสอน เป็นการนำเอาความรู้จากสถาบันมาใส่ทดลองปฏิบัติ ทำให้ได้ประสบการณ์การเป็นครูอย่างที่จะหาไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ด้วยเหตุนี้ครูที่ฝึกฝนไม่ใช้ฝึกจะเป็นก็เป็นได้ แต่จะต้องฝึกงานในหน้าที่ขึ้นก่อน ภายใต้การควบคุมและแนะนำที่รัดกุมถูกต้อง จึงจะประกันได้ว่าจะ เป็นครูที่ดีต่อไป" ไมเคิลลิส และ กริม¹³ (Michaelis and Grim) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกสอนว่า "การฝึกสอน จะช่วยให้นักเรียนฝึกหัดครูได้เรียนรู้ถึงหน้าที่ครู สภาพห้องเรียน ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน และการฝึกสอนเปรียบเสมือนกับการเก็บเงินไว้โดยธนาคาร ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างดีเมื่อออกไปประกอบอาชีพครู" และนอกจากนี้

¹¹ทองเวียน อมรัชกุล, เอกสารประกอบการสัมมนาการฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา, พิษณุโลก ปีการศึกษา 2514 (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์), 2514, หน้า 38 - 40.

¹²เปรื่อง กุมุท, "ครูนั้นไม่ไ้เป็นได้โดยบังเอิญ", นิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ปีการศึกษา 2505 (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์), 2505, หน้า 55 - 56.

¹³John U. Michaelis and Paul R. Grim, The student teacher in the elementary school (New York : Prentice Hall, Inc., 1953), p. 1.

สาระ บุญสวัสดิ์¹⁴ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกสอนว่า "การนิเทศการสอนก็คือ การให้นักเรียนฝึกงานก็คือ ย่อมถือได้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนฝึกหัดครูได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับ "งานสอน" มากขึ้นทีละน้อย ๆ ตามลำดับ"

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การฝึกสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอำนวยประโยชน์ให้แก่แก่นักเรียนฝึกหัดครูโดยตรง และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตครู แต่โดยแท้จริงแล้วประโยชน์ของการฝึกสอนมิได้มีเฉพาะแก่นักเรียนฝึกหัดครูเท่านั้น อินโลว์¹⁵ (Inlow) กล่าวว่า "การฝึกสอนเป็นสิ่งที่วิเศษคุณภาพของโครงการฝึกสอน เพราะจะทำให้ทางสถาบันฝึกหัดครูได้ทราบถึงข้อบกพร่องของตนเอง และทำการปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ" นอกจากการฝึกสอนจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการฝึกสอนแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่ครูอาจารย์ที่สอนในสถาบันฝึกหัดครูอีกด้วย อารี สัมهوري¹⁶ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "การฝึกสอนของนักเรียนฝึกหัดครูจะสะท้อนให้เห็นถึงผลของการสอนของครูอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขการสอนวิชาของตนอย่างไร ฉะนั้นสถาบันฝึกหัดครูควรจัดให้อาจารย์ทุกหมวดวิชาได้ไปสังเกตการสอนของนักเรียนครูในสาขาวิชาของตน นอกเหนือจากงานนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ที่กระทำอยู่แล้ว"

เนื่องจากในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย คือ อาจารย์หัวหน้าโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์

¹⁴ สาระ บุญสวัสดิ์, "หน้าที่บทบาทของการฝึกหัดครู", จันทร์เกษม ฉบับที่ 62 (มกราคม - กุมภาพันธ์, 2508), หน้า 65.

¹⁵ Gail M. Inlow, Maturity in high school teaching (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1963), p. 400.

¹⁶ อารี สัมهوري, "โครงการปรับปรุงการฝึกหัดครูและบริการการศึกษา", เรื่องนำของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 110.

ใหญ่โรงเรียนฝึกสอน ครูอื่น ๆ ในโรงเรียน และ ตัวนักเรียนฝึกสอน บุคคลเหล่านี้จะต้องเข้าใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ละเมียด ลิมอักษร¹⁷ กล่าวว่า "นักเรียนฝึกสอนควรจะเข้าใจความมุ่งหมายอันแท้จริงของการฝึกสอน บทบาทที่สำคัญของการฝึกสอน หน้าที่ที่มีต่ออาจารย์ผู้นิเทศการฝึกสอน ตลอดจนความรับผิดชอบที่มีต่อโรงเรียน ทั้ง เด็ก และครู พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์มีส่วนสำคัญในการที่จะคอยนิเทศการสอน แนะนำ ตักเตือน ให้การฝึกสอน ของนักเรียนฝึกสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ"

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือ เดิมคือวิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการผลิตครูระดับปริญญา ได้กำหนดความมุ่งหมายเฉพาะไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในค่านิยมจริยธรรม ศิลธรรม วัฒนธรรม และ ปรัชญาในการดำรงชีวิต
2. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตทางการศึกษา ให้มีความสามารถทั้งทางวิชาการ การสอน และ การเป็นครู¹⁸

หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หลักสูตร 4 ปี กับหลักสูตร 2 ปี สำหรับหลักสูตร 4 ปี นั้นนิสิตจะต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 130 หน่วยกิต โดยมีส่วนประกอบของหลักสูตรดังนี้คือ วิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาการศึกษา วิชาเอก - โท และวิชาเลือกเสรี ในวิชาการศึกษา นั้นได้มีรายวิชาการฝึกสอนหรือฝึกงานจำนวน 6 หน่วยกิต (ตามหลักสูตรเดิม 15 หน่วยกิต) โดยบังคับให้นิสิตชั้นปีที่ 4 ในทุกสาขาเรียนวิชานี้ ความมุ่งหมายของรายวิชาฝึกสอนหรือฝึกงานกำหนดไว้ดังนี้คือ

¹⁷ ละเมียด ลิมอักษร, คู่มือการฝึกสอน (ธนบุรี : โรงเรียนการช่างวุฒศึกษา แผนกการพิมพ์, 2506), หน้า 1 - 2.

¹⁸ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ร่างหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต พ.ศ. 2517 (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 1.

เพื่อให้นิสิตใช้ทักษะต่าง ๆ ในการสอนไปตามมาตรฐาน เลือกลงและจัดทำอุปกรณ์หลักสูตร ไปใช้ได้ผล ศึกษาเด็กและให้ความช่วยเหลือได้ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้¹⁹

ในการ เรียนการสอนรายวิชาการฝึกสอนหรือฝึกงานนี้ แตกต่างจากวิชาอื่น ๆ คือจะต้องอาศัยบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายปฏิบัติงานร่วมกัน บุคคลเหล่านี้ได้แก่อาจารย์หัวหน้าโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกสอน และนิสิตฝึกสอน สำหรับอาจารย์นิเทศก์นั้นมีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบหลายด้าน คือ ต้องทำหน้าที่ติดต่อบริหารงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนที่ส่งนิสิตไปฝึกสอน ทำหน้าที่นิเทศการฝึกสอน และต้องปฏิบัติงานร่วมกับอาจารย์ใหญ่และอาจารย์พี่เลี้ยง จากบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า อาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การฝึกสอนประสบผลสำเร็จ แต่เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายจึงอาจจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินการฝึกสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น และเนื่องจากอาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฝึกสอนดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ของอาจารย์นิเทศก์ที่ประสบในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน เพื่อที่จะได้หาวิธีขจัดปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น และจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานโครงการฝึกสอน ของมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ในการนิเทศการฝึกสอน
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ของอาจารย์นิเทศก์ที่ประสบในการปฏิบัติงานนิเทศ

การฝึกสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์นิเทศก์ที่ทำหน้าที่นิเทศการฝึกสอนในปีการศึกษา 2517 ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 7 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน พิษณุโลก สงขลา บางเขน และพลศึกษา ยกเว้น มหาสารคาม ซึ่งได้เกิดความไม่สงบภายในมหาวิทยาลัย และได้ประกาศปิดมหาวิทยาลัยจนถึงภาคต้นปีการศึกษา 2518 ฉะนั้นผู้วิจัยจึงไม่สามารถจะรวบรวมข้อมูลได้
2. การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 สถานภาพของอาจารย์นิเทศก์
 - 2.2 วิธีดำเนินงานโครงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัย
 - 2.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์
 - 2.4 ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่า

1. อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกแห่งปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอนตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่
2. คำตอบในแบบสอบถามของอาจารย์นิเทศก์ทุกคน ถือว่าเป็นคำตอบที่ตอบตามความเป็น

จริงทุกประการ

3. วิธีดำเนินงานโครงการฝึกสอน และวิธีนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป โดยส่วนรวมมีสภาพคล้ายคลึงกัน ฉะนั้นสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการฝึกสอนได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า จะเกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ว่ามีอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศการฝึกสอน เพื่อจะได้หาวิธีขจัด และแก้ปัญหาเหล่านั้น
2. เพื่อ เป็นแนวทางต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการพิจารณาคัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์
3. ช่วยให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่ ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อการนิเทศการฝึกสอน
4. เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินงานโดยการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ ตำรา เอกสารคู่มือการนิเทศการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์บางท่านถึงปัญหาและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการนิเทศการฝึกสอน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่จะใช้ถามอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลักษณะของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบ **เช็คข้อความ** ให้สมบูรณ์ แบบเลือกตอบ (check - list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) หลังจากนั้นได้

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาคัดเลือกและปรับปรุงบางข้อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งไปให้อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 7 แห่ง เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วให้นำมาแจกนับ (tally) หาความถี่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติคือ หาค่าเฉลี่ย หาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่าง (t-test) แล้วนำผลของการวิเคราะห์มาตีความเสนอผลการค้นคว้าเป็นตารางและความเรียง สรุปผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

คำบางคำที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจมีความหมายแตกต่างไปจากที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป จึงขอให้ความหมายของคำบางคำดังนี้คือ

การฝึกสอน หมายถึง การที่นิสิตออกทำการสอน หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานให้การศึกษาของโรงเรียน ในโรงเรียนที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอน โดยมุ่งที่จะให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้นิสิตมีความสามารถที่จะออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคต

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 7 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน พิษณุโลก สงขลา บางเขน และ พลศึกษา

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ส่งนิสิตออกไปทำการฝึกสอนในปีการศึกษา 2517

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกสอนของนิสิตในโรงเรียนฝึกสอน และติดต่อบริการประสานงานระหว่างโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง นิสิตฝึกสอน และมหาวิทยาลัย

ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ของ
โรงเรียนประถมศึกษา หรือ มัธยมศึกษา ที่ทางมหาวิทยาลัยส่งนิสิตไปทำการฝึกสอน

ครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง ครูหรืออาจารย์ในโรงเรียนที่ส่งนิสิตไปทำการ
ฝึกสอน ซึ่งเป็นครูหรืออาจารย์ประจำชั้นหรือประจำวิชาที่นิสิตรับงานมาปฏิบัติ โดยที่ครูหรืออาจารย์
พี่เลี้ยงจะทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือ หรือนิเทศการฝึกสอนให้แก่ นิสิตฝึกสอน

นิสิตฝึกสอน หมายถึง นิสิตชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2517 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ที่ออกทำการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย